

W programie Letniej Szkoły znalazły się także trzy warsztaty: Warsztat (Gestalt) „Zobacz siebie, by zobaczyć drugiego”, prowadzony przez prof. dr hab. Krystynę Ablewicz (UJ); „Nieobecni nie mają... czytelników. Upowszechnianie dorobku naukowego w Internecie” (publikacja tekstów naukowych w Internecie; zasoby i repozytoria cyfrowe, konta na portalach Google Scholar, academia.edu; sposoby zwiększania cytowań itp.) prowadzony przez dr. Przemysława Grzybowski (UKW), oraz warsztat z emisji głosu, prowadzony przez mgr Katarzynę Kasperkiewicz (APS).

Do tradycji letnich szkół młodych pedagogów należy „Dzień Gospodarzy”. W tym dniu odwiedziliśmy Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Mieliśmy możliwość spotkania z władzami Uczelni i profesorami, którzy w dyskusji panelowej ukazali kierunki swoich badań. Następnie każdy według własnych zainteresowań mógł skorzystać z otwartych drzwi zakładów, spotkać się z ich pracownikami. W tym dniu organizatorzy zapewnili nam także spotkanie z praktyką edukacyjną w dwóch odsłonach. Pierwszym było spotkanie z dr Krystyną Starczewską i jej uczniami w I Społecznym Liceum Ogólnokształcącym w Warszawie, a drugim spotkanie z pracownikami działu edukacji w Centrum Nauki Kopernik.

Wydarzeniem zamykającym XXIX LSMP w Płocku był występ Kabaretu Behe-co? Edycja VII zatytułowany „Maskarada”.

Letnia Szkoła Młodych Pedagogów dla wielu młodych badaczy była odkryciem nowych pól badawczych, możliwością przedyskutowania własnych koncepcji ze zgromadzonymi w jednym czasie i miejscu mistrzami oraz bodźcem do kontynuacji pracy nad sobą.

ILONA GUMIŃSKA

doktorantka, Katedra Pedagogiki Opiekuńczej KUL

ELŻBIETA JURAK

doktorantka, Katedra Pedagogiki Opiekuńczej KUL

I OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
„AKTYWNOŚĆ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA
W RÓŻNYCH OKRESACH LUDZKIEGO ŻYCIA”
Z CYKLU: CZŁOWIEK A AKTYWNOŚĆ KULTUROWO-SPOŁECZNA
I OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA

Lublin, 21 października 2015

W dniu 21 października 2015 r. w Instytucie Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II Katedra Pedagogiki Opiekuńczej zorganizowała kon-

ferencję naukową na temat: „Aktywność opiekuńczo-wychowawcza w różnych okresach ludzkiego życia”. Celem konferencji było dążenie do wzbogacenia teorii i praktyki działań społecznych i opiekuńczo-wychowawczych oraz wymiana doświadczeń dotyczących tego typu aktywności. Podjęte zagadnienia wpisują się w ożywioną w ostatnich latach ogólnopolską dyskusję nad kondycją polskiego systemu pomocy społecznej, opieki i wychowania. Koncentrując się szczególnie na uwarunkowaniach omawianych procesów, poszukiwano skutecznych metod przeciwdziałania zjawiskom powodującym wzrost zapotrzebowania na działania opiekuńcze oraz wypracowywania metodyk pracy społecznej i opiekuńczo-wychowawczych w różnych okresach i sytuacjach ludzkiego życia, a także rozwiązywania zagadnień związanych ze złożoną w swej istocie pracą socjalną i aktywnością opiekuńczo-wychowawczą.

Konferencja zgromadziła wybitnych naukowców, którzy zaprezentowali merytoryczne i bardzo interesujące refleksje dotyczące społecznej oraz opiekuńczej aktywności, a także zróżnicowanych uwarunkowań tego rodzaju aktywności. Na podkreślenie zasługuje udział takich naukowców, jak: prof. dr hab. Zofia Butrym (UMCS), prof. dr hab. Wanda Harkot (UP), prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak (KUL), prof. dr hab. Stanisława Steuden (KUL) oraz o. dr hab. Roman Jusiak OFM, prof. KUL; dr hab. Franciszka Wanda Wawro, prof. KUL, a także prof. dr hab. Krystyna Chałas, ks. prof. Edward Walewander, prof. dr hab. Sławomir Cudak (SAN) i inni. Byli to naukowcy zainteresowani aktywnością kulturowo-społeczną i opiekuńczo-wychowawczą.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że konferencja została doceniona przez lokalne autorytety. Patronat honorowy nad Konferencją objęli: ks. abp prof. dr hab. Stanisław Budzik – Metropolita Lubelski i Wielki Kanclerz KUL, Sławomir Sosnowski – Marszałek Województwa Lubelskiego, Krzysztof Żuk – Prezydent Lublina oraz Krzysztof Babisz – lubelski Kurator Oświaty. Natomiast patronat medialny został objęty przez lokalne radio eR (87,9 FM), w którym odbyła się audycja zapowiadająca konferencję, natomiast w telewizji TVP Lublin w programie „Nauka” został wyemitowany krótki reportaż na temat odbywającej się konferencji i podjętych na niej zagadnień.

Tematyka obrad konferencji ogniskowała się wokół zagadnienia aktywności społecznej i opiekuńczo-wychowawczej. Konferencję otworzył dyrektor Instytutu Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ks. prof. dr hab. Marian Nowak, który powitał zebranych i w słowie wstępnym przywołał naukę patrona Uniwersytetu Jana Pawła II, który wiązał działalność społeczno-opiekuńczą z kulturą. Papież wskazywał, że miernikiem tej działalności winna być troska o najsłabszych. Przedmiotowa konferencja została porównana do kuli śniegowej, która z czasem powinna zainteresować omawianą tematyką szersze środowiska i instytucje.

Program konferencji składał się z trzech obrad plenarnych, które zostały określone następująco: „Aktywność opiekuńcza w kontekście współczesnych uwarunkowań”; „Humanistyczny wymiar aktywności społecznej” oraz „Praktyka i metodyka aktywności opiekuńczo-wychowawczej”.

Sesji pierwszej przewodniczyła prof. dr hab. Krystyna Chałas (KUL). Obrady zostały prowadzone w formie plenarnej, a po każdym wygłoszonym referacie przyjęta formuła obrad dopuszczała możliwość zadawania pytań prelegentom. Wystąpienie rozpoczął prof. dr hab. Andrzej Sowiński (PWSZ im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie

Wlkp.) z wykładem „Humanistyczny horyzont opieki”. Referent zwrócił uwagę na zagrożenie geopolityczne, cywilizacyjne w podjętej problematyce opieki i przedstawił ją jako doniosłą, pilną, gorącą. Duży akcent został położony na etyczne i moralne aspekty opieki. Zwrócił uwagę na konieczność wsparcia w opiece przez państwo, kościół czy też społeczeństwo. Głosił, iż istotne jest wychowanie moralne, prospołeczne, religijne. Bardzo ciekawe zagadnienia podjęła prof. dr hab. Zofia Kawczyńska-Butrym (UMCS) w referacie zatytułowanym „Społeczny kontekst opieki”. W wystąpieniu szczególnie wybrzmiało, iż każdy człowiek ma prawo do opieki. Przedstawione zostały modele opieki w ujęciu społecznym oraz charakterystyka rodzinnego kapitału opieki: kto i komu pomaga (wymiar strukturalny) oraz w czym? i formy/zakres opieki (wymiar funkcjonalny). Aktualnie występuje wzrost zapotrzebowania na opiekę, gdyż społeczeństwo starzeje się, nadal występuje problem eurosieroctwa, a co istotne – występują deficyty opieki (ubywa kapitału opieki). Prof. dr hab. Stanisława Steuden (KUL) w referacie „Godność w relacji z człowiekiem chorym” zwróciła uwagę, iż godność jest przynależna wszystkim ludziom. Godność ta jest chroniona prawem, między innymi w Polsce Konstytucją RP (1997, art. 30), czy też wynika z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (art. 22: „Każdy człowiek [...] ma prawo [...] do korzystania z praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, nieodzownych dla jego godności i swobodnego rozwoju swojej osobowości”). Prelegentka zwróciła uwagę na dyskretną obecność w relacji z osobą starszą i jej uważne słuchanie oraz pozostawienie tej osobie przestrzeni wolności. Pomagać, czyli dawać przestrzeń do rozwoju, oraz umiejętność usunięcia się w momencie, gdy osoba starsza odchodzi z ziemskiego świata. Kolejnym prelegentem była dr hab. Franciszka Wanda Wawro, prof. KUL, z wykładem „Kulturowe wymagania aktywności społeczno-opiekuńczej w nowoczesnym społeczeństwie”. Przybliżyła zebrany cechy nowoczesnej kultury, które są przeciwstawiane tradycyjnym. Zwróciła uwagę na problem akcentowania własnej wolności (radikalnie indywidualistyczna) i zatracenie przesłania „czynię społecznie, a więc jestem”. Aktywność opiekuńcza winna być ukierunkowana na osoby potrzebujące. Ważna jest deinstytucjonalizacja w opiece z wezwaniem do personalizacji (np. eliminacja traktowania taśmowego), akcentowanie poczucia własnej godności. Następnie zebrany został przybliżony temat „Przyrodnicze czynniki rozwoju człowieka” przez prof. dr hab. Wandę Harkot (UP w Lublinie). Zgodnie z poglądem Pani Profesor, życie człowieka może właściwie się rozwijać poprzez umieszczenie go we właściwym dlań środowisku. Aktualnie ma miejsce niekontrolowane zużycie spalin, przemysłu czy też promieniowanie (np. telefon komórkowy), co negatywnie wpływa na zdrowie człowieka. Z przytoczonych informacji okazuje się, że w zasobach wodnych świata zmiany są wyczerpywalne. Gospodarka światowa powinna zwrócić się do zrównoważonego rozwoju w elementach ekonomicznych, ludzkich, przyrodniczych. Pierwszą sesję zakończył referat nt. „Komunikacja językowa w działalności wychowawczo-opiekuńczej a przemiany semantyczne współczesnej polszczyzny”, przedstawiony przez prof. dr hab. Kazimierę Krakowiak (KUL). Z perspektywy pedagogicznej troska o kulturę języka jest nieoceniona. Wymagana jest precyzja przekazu, jak również jednoznaczność przekazu. Za przyczyny zmian w systemie językowym są winne: zjawiska rozwojowe (np. słowo „kobieta”), neologizmy dziecięce czy też neosemantyzmy (słowa, które uzyskują nowe znaczenie).

Zmiany w komunikacji językowej są zagrożeniem dla pokoleń ludzkich, gdyż mogą powodować celowe manipulacje: deformację pojęć czy też banalizację słów.

Sesji II pod tytułem „Humanistyczny wymiar aktywności społecznej” przewodniczyła prof. F.W. Wawro. Pierwszy referat wygłosił prof. dr hab. Czesław Kępski (KUL) nt. „25 lat opieki nad dziećmi w III RP – refleksje i próba oceny”. Stwierdził, iż system pomocy dzieciom potrzebującym wsparcia (materialnego, etycznego, wychowawczego, prawnego) funkcjonuje od dawna, a jednak wciąż spotkać można dzieci ubogie, głodne, niechciane i porzucone. Do najczęstszych zjawisk będących bezpośrednią przyczyną głodu wśród dzieci prelegent kwalifikuje alkoholizm, choroby (głównie o podłożu psychicznym) i niezaradność życiową rodziców, a także bezrobocie. W referacie pt. „Współczesne procesy migracji wyzwaniem dla aktywności społeczno-opiekuńczej” mgr Piotr Semeniuk (główny specjalista USC w Lublinie) mocno wyakcentował fakt, iż proces migracji ludności polskiej narasta, co ma wpływ na wielokulturowość. Przedstawił dane, iż w Polsce żyje już ok. 80 tysięcy osób, które urodziły się za granicą. Za istotne uważa rozpowszechnianie systemu wartości w sieci internetowej, uwypuklił istnienie interesujących blogów internetowych propagujących pozytywne idee, jak np. wolontariatu. Ks. dr Krzysztof Podstawka (KUL) zaprezentował referat nt. „Wartości moralne w kreowaniu wartości społecznych”. Celem wystąpienia było ukazanie wartości moralnych w życiu społecznym, które mają charakter zarówno jednostkowy, jak i społeczny. Determinują one wartości społeczne, nadając im właściwą treść i formę, które są istotne dla prawidłowego rozwoju jednostki i społeczeństwa. Właśnie one porządkują i „uprawdławiają” interakcje społeczne; są fundamentem tożsamości osoby ludzkiej i grup społecznych; decydują o tożsamości jednostki i grup społecznych jako fundament rozwoju społeczno-kulturowego. Dr hab. Roman Jusiak OFM, prof. KUL, wygłosił bardzo interesujący referat „Etyczne i religijne uwarunkowania aktywności społecznej i opiekuńczej”. Przywołał podstawowe definicje omawianych zagadnień, tj.: aktywności społecznej, opieki międzyludzkiej, pomocy, wsparcia. Omawiane formy działań – zdaniem Ojca Profesora – winny być realizowane w podejściu pedagogicznym. Wyraża się to w dążeniu do tego, aby realizujący omawiane czynności zawsze starali się zmierzać do kształtowania samodzielności, wobec których podejmowana jest opieka, pomoc lub wsparcie. Zaznaczone zostało, iż opiekun w działaniach nie może wyręczać podopiecznego, ponieważ jest to forma niewłaściwej opieki, określanej jako nadopieczność. W omawianych formach aktywności konieczne są zasady moralne, które mogą wywodzić się z różnych koncepcji filozoficznych lub z wartości religijnych. Moralność ma oparcie w systemach filozoficznych i różnych ideologiach lub osadzona jest w wartościach religijnych. W opiece inspirowanej wartościami chrześcijańskimi należy się kierować zasadą troski o najsłabszych. O. Jusiak przywołał ewangeliczny obraz paruzji i wypowiedzianych przez Pana Jezusa słów: „cokolwiek uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, to mnie uczyniliście”. Referent podkreślił również, że proces rozwoju osobowego może przebiegać satysfakcjonująco wówczas, gdy właściwie realizowane są działania opiekuńcze i pomocowe. Współcześnie przeakcentowany jest aspekt wolności jednostki, autonomii, niezależności jednostki, w konsekwencji często kształtowane są postawy egoistyczne i narcystyczne. Należy więc zwrócić większą uwagę na pedagogiczną waloryzację opieki oraz na wychowanie

opiekuńcze, bowiem – jak stwierdził referujący – w społeczeństwach, w których zaniedbano wychowania opiekuńczego, zwiększa się aprobatą dla aborcji i eutanazji.

W czasie III części obrad plenarnych, pt. „Praktyka i metodyka aktywności opiekuńczo-wychowawczej”, odbyły się dwie sekcje. Pierwszej sekcji przewodniczyli ks. dr hab. Mariusz Śniadkowski, prof. PL, i dr Lidia Pietruszka (KUL). Bardzo ciekawe było wystąpienie dr. Tomasza Wacha (KUL) nt. „Ochrona życia i godności człowieka a postawy nieletnich obciążonych zarzutami dokonania zbrodniczych czynów zabronionych – uwagi metodologiczne z obszaru diagnozy i projektowania systemowych oddziaływań resocjalizacyjnych”. Autor opisał uznanie celowości podejmowania oddziaływań wspierających, zaburzony rozwój niektórych ludzi (w tym celowości udzielania im pomocy resocjalizacyjnej). Zalecił zwrócenie uwagi także na specyficzną grupę ewentualnych podopiecznych/klientów placówek specjalistycznych: resocjalizacyjnych i penitencjarnych. Mgr Iwona Jabłońska (KUL) w referacie „Działania opiekuńcze we wczesnym dzieciństwie” podjęła się odpowiedzi na temat potrzeb opiekuńczych, które na wstępie wyjaśniła. Omówiła określenie „potrzeba opiekuńcza”, odnosząc się do opiekuna. Opiekun (rodzic) ma podjąć działania polegające na zaspokajaniu potrzeb swojego dziecka, w szczególnym stopniu potrzeby emocjonalne, które kształtują osobowość dziecka w aspekcie przyszłościowym. Referat nt. „Aktywność opiekuńcza w rodzinie dysfunkcyjnej” wygłosiła mgr Agnieszka Kozik (KUL). Przedstawiła pracę z rodzicami z obniżoną aktywnością opiekuńczą, która jest trudna i wymaga niestandardowych metod. Dlatego też podjęte analizy pozwoliły na zrozumienie zagadnienia i wypracowanie najbardziej skutecznych metod pracy z rodziną dysfunkcyjną. Mgr Magdalena Kozyra (KUL) w wystąpieniu nt. „Sieroctwo społeczne jako efekt zaburzeń opiekuńczej funkcji rodziny” przedstawiła zagadnienie przyczyn, następstw i form kompensacji sieroctwa społecznego. Zakres problematyki stanowił szeroki i zróżnicowany obszar badawczy. Samo rozumienie pojęcia sieroctwa jest niejednoznaczne, obejmuje różnorodne i nieporównywalne sytuacje braku emocjonalnej aprobaty i zrozumienia w rodzinie, zarówno przejściowe, jak i trwałe. Wystąpienie nt. „Rola asystenta rodziny we wspomaganie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny wielopokoleniowej” mgr Eweliny Okrutnej (KUL) przybliżyło słuchaczom specyfikę zawodu asystenta rodziny oraz jego roli w przezwyciężaniu trudności, jakie przeżywają rodziny wieloproblemowe. Spektrum pomocy asystenta rodziny jest szerokie, mieści się w nim również wspomaganie funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Autorka zwróciła uwagę na to, jak prawidłowa opieka i wychowanie w rodzinie może się przyczynić do jej lepszego funkcjonowania – w szerokim tego słowa znaczeniu. Następnie mgr Małgorzata Szadłowska (KUL) w referacie nt. „Przedsięwzięcia opiekuńczo-wychowawcze wobec i z udziałem seniorów na przykładzie Polski i Niemiec”, mówiła o analizie porównawczej tychże działań na terenie Polski i Niemiec. Wynika z niej, iż w udanych przedsięwzięciach opiekuńczo-wychowawczych wobec i z udziałem seniorów najważniejsi są ludzie i relacje między nimi. Jeśli opierają się one na poszanowaniu godności człowieka i jego podmiotowości, najistotniejszych zasadach personalistycznych, to ludzie pogodnie przeżywają kres swego życia, będąc również wsparciem dla swojego otoczenia. Sekcję zamknął referat dr Lidii Pietruszki (KUL) pt. „Zasada pomocniczości w opiece społecznej i pracy socjalnej z rodziną – implikacje pedagogiczne”. Autorka zwró-

ciła uwagę na pomoc społeczną oraz pracę socjalną jako narzędzia wsparcia rodzin dysfunkcyjnych. Na tym tle podjęła próbę scharakteryzowania istoty oraz znaczenia podstawowych zasad, których realizacja określa jakość świadczonej pomocy. Zasada pomocniczości, właściwie rozumiana, odgrywa kluczową rolę w ramach szeroko rozumianej opiekuńczości.

Kolejnej sekcji obrad przewodniczył dr hab. Andrzej Łuczyński (KUL). Ciekawe zagadnienie zaprezentowała dr Marta Buk-Cegiełka (KUL) nt. „Realizacja funkcji opiekuńczej w wybranych szkołach podstawowych w Świdniku”. Autorka ukazała funkcje opiekuńcze, jakie powinny być realizowane wraz z pozostałymi funkcjami przez szkołę w sposób harmonijny, integralny i zrównoważony. Zwrócono szczególną uwagę na realizację funkcji opiekuńczej w szkole podstawowej. Główny problem zawarto w pytaniu: w jaki sposób realizowana jest funkcja opiekuńcza w wybranych szkołach podstawowych w Świdniku? Odpowiedzi na tak sformułowane pytanie badawcze szukano na podstawie literatury przedmiotu, przepisów prawa oświatowego, analizy dokumentów szkolnych wybranych szkół podstawowych w Świdniku, wywiadu przeprowadzonego z pedagogami szkół świdnickich. Dr Magdalena Parzyszek (KUL) w wystąpieniu nt. „Przygotowanie do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania zadaniem rodziny i szkoły” zaprezentowała świat, w którym żyją gimnazjaliści, a więc młodzież w okresie dojrzewania, który przestaje być światem wartości rodzinnych wynoszonych z domu rodzinnego, światem świadectwa rodziców. Przestaje być światem wartości chrześcijańskich i wiedzy wynoszonej ze szkoły. Następnie referat nt. „Środowiskowe domy samopomocy jako forma zaspokajania potrzeb opiekuńczo-wychowawczych we współczesnym systemie socjalnym” wygłosiła dr Karolina Mirosław (KUL). Prelegentka zaprezentowała współczesne systemy zabezpieczenia społecznego w Polsce, który ma przed sobą coraz większe wyzwania i oczekiwania ze strony obywateli. Zwiększająca się liczba osób wymagających pomocy, która nie radzi sobie z problemami i kryzysami, które nie potrafią samodzielnie pokonać trudności, nie jest w stanie normalnie funkcjonować wykorzystując własne możliwości, lub też ze względu na chorobę, niepełnosprawność czy pewne deficyty wymaga socjalnej opieki. Mgr Kamila Farbiszewska-Arent (KUL) w referacie nt. „Wzmacnianie aktywności twórczej u dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym” przedstawiła teoretyczne założenia dla aktywności twórczej dzieci. Oprócz tego zebrani mogli zapoznać się z praktycznymi doświadczeniami prelegentki z jej pracy w przedszkolu. Jednym z głównych przesłań tego wystąpienia było to, aby dać dzieciom przedszkolnym możliwość do własnego, bezpośredniego i kreatywnego działania. W wystąpieniu nt. „Wymiar opiekuńczo-wychowawczy leśnego przedszkola w Monachium” mgr Alicja Orzeszek (KUL) zaprezentowała oryginalny model wychowania dzieci w placówce przedszkolnej. W opisywanym przedszkolu są konkretne reguły i zakazy, które dzieci muszą bezwzględnie stosować. Złamanie ich wiąże się z odpowiednimi restrykcjami, np. dziecko nie może bawić się przedmiotem swojego głębokiego pożądanego, np. jest to prawdziwy młotek. Ponadto, dzieci większość czasu przebywają na świeżym powietrzu (niezależnie od pogody), kreatywnie wymyślając zabawy i bawiąc się w grupie. Z przedstawionych informacji wynika, iż ograniczony czas przeznaczony na naukę dziecka nie ma w przyszłości negatywnych konsekwencji w sukcesach szkolnych dziecka. Kolejny referat, nt. „Praca pedagogicz-

na na ulicy, jako innowacyjna metoda pracy opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi i młodzieżą ze środowisk marginalizowanych”, wygłosiła mgr Karolina Garbacz. Zaproponowała pracę pedagogiczną na ulicy, jako możliwość pracy opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi i młodzieżą ze środowisk marginalizowanych, oraz uzasadniła jej pozytywny wpływ na podstawie działań projektu „MOST – alternatywa dla ulicy” skierowanego do *dzieci ulicy* w Lublinie. „Konsekwencje pragmatyzacji świadomości w okresie dorastania” omówiła mgr Elżbieta Jurak (KUL). Główną przesłanką jest narastająca tendencja do kierowania się w życiu celami i wartościami wybitnie pragmatycznymi, a w takim razie, gdzie jest miejsce właśnie na pomoc drugiej osobie? To w okresie dorastania istotne jest tworzenie pojęć ideału, wartości, własnej tożsamości i świadomości, dlatego pedagodzy winni koncentrować się na propagowaniu postaw prospołecznych, rozbudzając w młodzieży postawy altruistyczne. Mgr Ilona Gumińska (KUL) w tekście „Rodzina jako pierwotne środowisko opiekuńczo-wychowawcze” zreferowała problematykę rodziny, która jest pierwszym i naturalnym kręgiem środowiskowym, do którego dziecko wchodzi przez sam fakt narodzin. Od momentu narodzin dziecka aż do pełnej dojrzałości rodzina ponosi główną odpowiedzialność za zaspokojenie jego potrzeb i wychowanie. Autorka ukazała wpływ rodziny rozciągający się na wszystkie sfery życia i drogę, którą dziecko wkracza do pozostałych kręgów środowiskowych. Referat zamykający ten panel nt. „Wspieranie zachowań prospołecznych u młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym na przykładzie Salezjańskiej Placówki Opiekuńczej w Gostwicy” wygłosił ks. dr hab. Andrzej Łuczyński (KUL). Mogliśmy się zapoznać z założeniami przyświecającymi salezjanom w prowadzeniu tego specjalistycznego ośrodka. Młodzież tam trafiająca ma braki edukacyjne i wychowawcze, złe nawyki, uosabia się brakiem poczucia winy oraz planów na przyszłość. Pedagodzy tam pracujący starają się podjąć walkę o przyszłość tej młodzieży i postrzegają swoją pracę jako misję.

Konferencja miała charakter naukowy. Założonym przez organizatorów celem konferencji było dążenie do wzbogacenia teorii i praktyki działań opiekuńczo-wychowawczych oraz wymiana doświadczeń dotyczących tego typu aktywności. Akces w tym przedsięwzięciu zgłosiło tylu naukowców, reprezentujących różne dziedziny nauki, że w ocenie organizatorów cel został spełniony. Oczywiście przeprowadzony dyskurs w obradach plenarnych jak i w sekcjach nie wyczerpał podjętej tematyki. Jesteśmy przekonani, że odbędą się kolejne edycje podejmujące ważną problematykę aktywności społecznej. Referaty wygłoszone na konferencji naukowej powinny zostać opublikowane drukiem, aby mogły być wykorzystane do ubogacenia teorii, metodyki i praktyki społecznej.